

Van 300.000 jaar geleden tot WOII
Archeologie in Zuid-Oost-Limburg
ZOLAD 2005-2009

«'t Is maar de kwestie ze te vinden...»

Didactische map Leerlingen

Bilzen: 19 mei 2010-30 september 2010
Lanaken: 1 oktober 2010-31 januari 2011
Riemst: voorjaar 2011

SUCCESRIJKE ARCHEOLOGISCHE
OPGRAVINGEN TE ROSMEER

Merovingers lossen een Stukje van oude Cultuur

Romeinse villa en reeds elf Merovingische graven blootgelegd, met een uitzonderlijk aantal voorwerpen van glas en metaal.

1950-

Belangrijke Ar
Opgravingen
Wetenschappelijk
Uitgravingsveld van
Door toedoen
van Gallo-Romeinse
gravingen werden de
van vroeger gedaan, naar
terrein, die toebereiden
rubberfabriek St. Petrus
van Mr. Baandouin
Maastricht naar 's Hertogen
Deze werken stonde
ding van dhr. v.
aan te Tongeren
missen een tij
en is schuy
voldene m
varen p
varen p
varen p

AAN EEN NIEUW
Romeinse Villa
te Meersbruggen
Dins

kenhoofd
ten urne, panschery
agels gevonden.

(Zie vervolg blz 2.)

Archeologie in Zuid-Oost-Limburg. Van 300.000 jaar geleden tot WOII:

“t Is maar de kwestie ze te vinden’

Zoekopdrachten bij de tentoonstelling

1.1. Bekijk de tijdlijn en plaats in juiste volgorde:

- A ijzertijd
- B mesolithicum
- C recente tijd
- D Romeinse periode
- E Middeleeuwen
- F paleolithicum
- G bronstijd

1:	2:	3:	4:	5:	6:	7:
----	----	----	----	----	----	----

1.2. Schrijf bij elk tijdvak begin- en eindjaar (afgerond):

steentijd: van.....tot.....

bronsstijd: van.....tot.....

ijzertijd: van.....tot.....

Romeinse periode: van.....tot.....

middeleeuwen: van.....tot.....

Nieuwe Tijd: van.....tot.....

Nieuwste Tijd: van.....tot.....

2. De prehistorie

2.1. Waar werden de oudste sporen van bewoning in Vlaanderen gevonden?

.....

2.2. Hoe oud zijn de oudste sporen van menselijke bewoning in onze streken?

.....

2.3. Hoe diep zaten de oudste sporen onder de grond? Vind je hiervoor een verklaring?

.....
.....
.....

2.4. Geef twee voorbeelden van vondsten uit de prehistorie

-
-

2.5. Schrap de dieren waarvan GEEN resten werden teruggevonden in de Hezerwatergroeve:

paard - wolharige neushoorn - konijn - rendier – bizon - gorilla - mammoet - holenleeuw - kip – hyena

2.6. De Neanderthalers hebben in verschillende periodes gewoond langs het Hezerwater. Waarom was deze streek zo geliefd door de Neanderthalers?

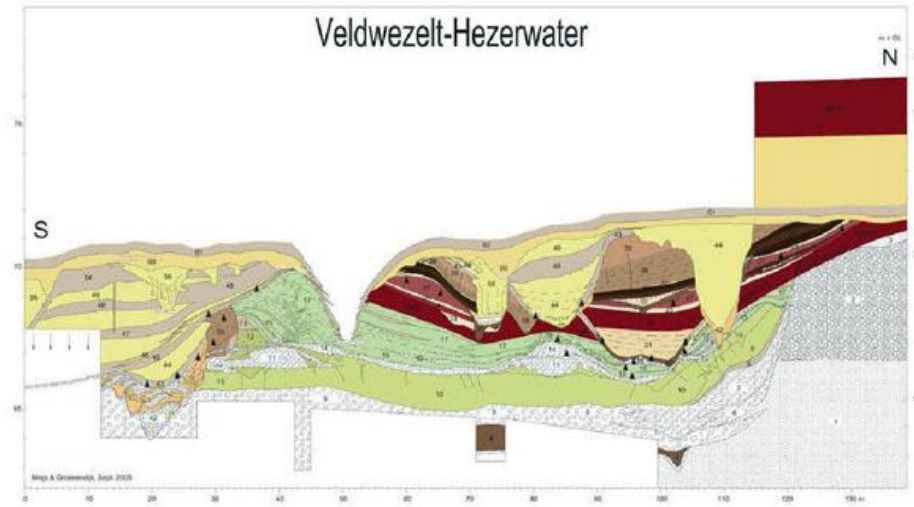
.....
.....
.....
.....

2.7. Hoe verklaar je dat de mens ca 55.000 geleden uit onze regio's verdwenen lijkt?

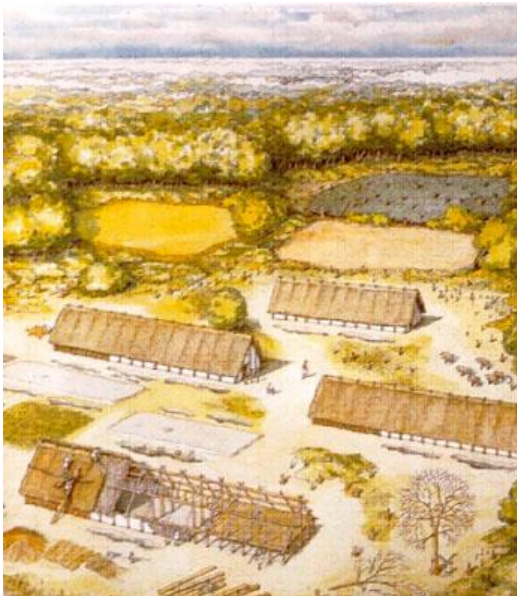
.....

2.8. Duid aan op de tekening:

a) de rivier Hezerwater	c) N=
b) de vindplaats van prehistorische sporen	d) S=

2.9. In Rosmeer werden sporen teruggevonden van huizen van boerenfamilies . Op basis van die sporen maken de archeologen ‘reconstructies’ van die woningen. Teken jij nu eens de paalsporen zoals archeologen ze vonden en waarop ze zich baseerden .

2.10. Op de plattegrond zie je donkere vlekken **naast** de woningen. Wat zijn dat?

.....

2.11. Op de plattegrond zie je vele ronde verkleuringen **in** de woning. Wat stellen die donkere vlekjes voor?

.....

2.12. In Rosmeer, Vlijtingen, Herderen en Riemst werden diezelfde sporen van huizen teruggevonden. De bewoners waren de eerste boeren in onze streken. Vanaf wanneer kunnen we dus spreken van landbouw in onze regio?

.....

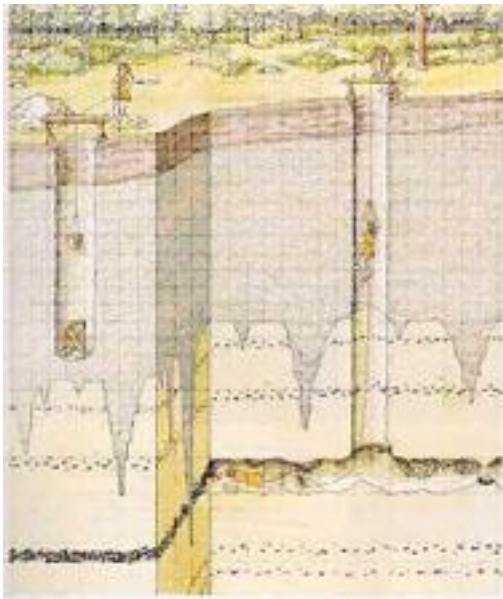
2.13. We spreken ook wel eens van bandkeramiek. Hoe komen we aan die naam?

.....

2.14. De eerste mijnwerkers van Limburg (in Rullen-Voeren) brachten geen steenkool naar boven, wat dan wel?

.....

2.15. Beschrijf eens hoe de mensen toen in de mijn daalden?

.....

.....

.....

.....

.....

2.16. De vuurstenen werden ter plekke bewerkt, er werden klingen en bijlen gemaakt.

a) Wat zijn klingen? Hoe zagen ze eruit? Waar zijn ze volgens jou voor gebruikt? Waren ze van goede of slechte vuursteen?

.....

.....
b) Wat zijn bijlen? Hoe zagen ze eruit? Waar zijn ze volgens jou voor gebruikt? Waren ze van goede of slechte vuursteen?
.....
.....

2.17. Wat is de gele lijn op de luchtfoto van Voeren? Wat heeft ze eigenlijk te maken met archeologie?
.....
.....

2.18. 3000 jaar geleden vestigden boeren zich op de vruchtbare grond van Lanaken (Europark). Hun woonhuizen werden (nog) niet teruggevonden, wel de opslagplaatsen voor graan. Beschrijf de twee soorten:
1) een, dat is een bovengrondse constructie met een verhoogde vloer (goed tegen en ook tegen
2) een, dat is een ondergrondse opslagplaats, met een kleine opening die volledig kon afgesloten worden om zo het graan.....

2.19. Welke van deze twee bewaarmethoden is geïllustreerd met een tekening op de tentoonstelling?
.....

2.20. Het gevonden boerenerf op het Europark kon gedateerd worden tussen 1000 en 850 voor Christus. Hoe kwam men dit te weten?
.....
.....

2.21. Het plateau van Caestert bij Kanne herbergde in de IJzertijd een heuse ‘versterking’.
- Hoe groot was die versterking?.....
- Wie zou er volgens sommige bronnen verbleven hebben?
- Wat hebben archeologen er precies onderzocht?.....en.....

- Ditmaal was er niet sprake van een echte ‘opgraving’ maar van sleuvenonderzoek? Kan je uitleggen wat dat wil zeggen?

.....

.....

.....

2.22. Op basis van die sleuven weten we nu hoe het ‘fort’ er uitzag:

- een gracht van meter breed en meter diep
- een talud of
- een muur en aarden wal van minimum meter hoog. Zo’n wal kon gebouwd worden met waartussen enwerden gestort.

2.23. Kleur het bolletje als de bewering over de versterking van Caestert juist is:

O de verbrande houtresten bewijzen dat het fort in brand werd gestoken door de vijand

O de verbrande houtresten wijzen op een techniek om het hout niet te laten rotten

O de brand bakte/verstevigde de lemen grond waarmee het houten vlechtwerk werd gevuld

O de brand maakte de lemen muur brozer

O het verbrande hout kon niet meer gedateerd worden via een dendrochronologisch onderzoek

O het verbrande hout bevestigde na dendrochronologisch onderzoek dat het fort zeker in de tijd van Julius Caesar moet bestaan hebben

3. De protohistorie en de Romeinse tijd

3.1. Wat betekent volgens jou protohistorie?

.....

3.2. Romeinse nederzettingen in Kleine Spouwen en Kesselt. Bewijs dat deze boerenwoningen anders uitzagen dan die van de bandkeramiekers.

.....

.....
.....
3.3. Hoe kunnen archeologen bewijzen dat deze boeren zelf hun werktuigen maakten?

.....
.....
.....

3.4. Kleur het bolletje als de in Kleine Spouwen en Kesselt gevonden boerderijen (uit de IJzertijd - Romeinse keizertijd) bewijzen dat:

- hier uitsluitend Romeinse villa's gebouwd werden zoals we die kennen uit Italië: rijke landbouwexploitaties met luxueus ingerichte hoofdgebouwen,
- er nog een eigen bouwtraditie was in onze streken,
- een aantal houtlemen boerderijen rond een centrale open ruimte gebouwd werden
- er drinkpoelen voor vee en waterputten werden aangelegd op het centrale plein
- er waterleiding bestond

3.5. Een echte Romeinse villa (2de helft van de 3de eeuw) werd gevonden in Neerharen-Rekem.

- a) aan welke weg lag hij vroeger?
- b) lang nadat hij door brand verwoest werd, bouwden andere mensen op de puinen hun eigen woonstalhuizen. Wie?
- c) Wat denk je dat er met het Romeinse Rijk aan het gebeuren was?

.....
.....

3.6. Dat de Merovingers hier woonden, bewijzen niet alleen allerlei archeologische vondsten, maar merk je ook aan de plaatsnamen: **-heim, -ingen of -aken achter** een woord verwijzen meestal naar een merovingisch domein. Geef twee voorbeelden van een plaatsnaam die eindigt op:

-heim (em of om):
-ingen:
-aken:

- 3.7. Rond de kerk van Munsterbilzen werd een kerkhof opgegraven
- a) Hoeveel graven werden ontdekt?
 - b) Welke drie soorten graven zijn er teruggevonden?
 - De traditionele manier:.....
 - twee afwijkende manieren:
 -
 -

3.8. Welk van deze soorten graven wordt hier afgebeeld? Hoe oud is dit graf?

.....
.....

3.9. Er wordt één graf tentoongesteld, waar kan je dat gaan bewonderen?
.....

3.10. Munsterbilzen komt van Monasterium Belisia. De naam verwijst naar een klooster of abdij die hier in de middeleeuwen werd gebouwd om de mensen in de streek te gaan bekeren. Ken je nog andere plaatsnamen met 'Bilzen'?

.....

.....

- 3.11. Ook in Rekem werd een kerkhof en sporen van een oude kerk ontdekt. Een afschrift van een steen van de kerk die in 1704 werd afgebroken vertelt ons veel over de geschiedenis van die kerk. Kan je uit de Latijnse tekst aflezen:
- a) in welke jaren de kerk werd vernield?
 - b) in welke jaren de kerk werd hersteld?

3.12. De universiteit van Leuven onderzoekt de grondlagen onder de burchtruïne van Rekem. Door dit zogenaamd 'geomorfologisch' onderzoek kunnen wetenschappers verklaren hoe die heuvel heel lang geleden ontstaan is. Vertel jij het eens met je eigen woorden:

.....

.....

.....

3.13. Vanaf de Middeleeuwen vinden we in onze streken vele sporen terug. Zoek deze afbeeldingen eens op. Beschrijf telkens wat er getoond wordt en waar het te vinden is.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Nieuwe tijd:

4.1. Heel ingrijpend voor onze streken was de slag van Lafelt. Wie vocht tegen wie?

.....
.....

4.2. Wat zijn de balletjes die in het veld van Lafelt en Vlijtingen zo talrijk gevonden worden?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.3. Bekijk eens goed de tekening van een kampement.

a) Welke stad, in de verte, herken je aan de vele torens?

.....

b) Wat gebeurt er met het paard in de linkerbenedenhoek?

.....

c) Wat gebeurt er bij de andere rookwalmen?

.....

d) Vind je de plek waar een glaasje kan gedronken worden? Hoe werd de drank vervoerd?

.....

e) Bewijs dat men in die tijd niet zacht omging met misdadigers?

.....

4.4. Kan je enige gelijkenis terugvinden tussen de tekening van een kampement en de plattegrond van de kampementen die teruggevonden zijn in Lanaken?

.....
.....

5. **Nieuwste tijd:** Regelmatig stoten archeologen of heemkundigen op voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog. Welke voorbeelden vind je terug in deze tentoonstelling?

.....
.....